

Seenaa Dhokataa Keeyyata Afurtamaa — Lakkoofsa Sadeet

Gaaraa

Jeff Pippenger

2026-04-05

Pheexiroos Jijjiiramaatii kan Phexrosiif ta'e, Paaniyuumii fi fannooduu gidduutti raawwatame; akkasumas sarara biraatiin, Phexros jalqaba tajaajila Isaa irratti cuuphamuu Kiristoosii fi xumura tajaajila Isaa irratti seensa mo'ichaatiin booda xiqqoo gidduutti argama. Mallattoolee karaa sadan kanneen jechuun cuuphamuu, gaara sana, fi xumura seensa mo'ichaa sanaa yeroo sadii Abbaa samii dubbateen mallatteeffamaniiru. Yeroon sadaffaan Yohaannis 12 keessatti yeroo Giriikonni Yesusiin barbaadaa turanidha. Cuuphamuun 9/11 dha; gaarris immoo seenaa Paaniyuum irraa kaasee hanga seera Dilbata aayata kudha jahaatti dha. Phexrosiif, jalqaba Paaniyuum ture; itti aansuun gaara sana irraa kaasee hanga xumura seensa mo'ichaatti ture; kunis yeroo Kiristoos yeroo lammaffaatiif ulfina argachuuf jedhu dura xiqqoo ture.

Amma lubbuun koo amma ni jeeqamte; anis maal nan jedhu? Yaa Abbaa, yeroo kana keessaa na oolchi; garuu ani sababuma kanaaf gara yeroo kanaatti dhufe. Yaa Abbaa, maqaa kee ulfeessi. Achiis sagaleen samiidhaa dhufe, “Ani isa ulfeesseera; deebi'ees isa nan ulfeessa” jedhe. Kanaafis namoonni achi dhaabatani sagalee sana dhaga'an, “ni qaqqawweessa ture” jedhan; warri kaan immoo, “ergamaan Waaqayyoo isa waliin dubbate” jedhan. Yesusis deebisee akkana jedhe, “Sagaleen kun anaaf utuu hin ta'in, isiniif dhufe. Amma murtiin addunyaa kanaa ga'eera; amma bulchaan addunyaa kanaa gad in ari'ama. Anis yoo lafa irraa ol kaafame, namoota hundumaa gara kootti nan harkisa.” Inni akkas jedhe immoo du'a akkamii du'uu akka qabu agarsiisuudhaaf ture. Yohannis 12:27–33.

Sarara Leewota Keessa Deebiin digdamii sadii fi yeroo Phentaaqosxee tiin daangeffamte mallattoo karaa jalqabaa tarkaanfii sadii, itti aansuudhaan guyyoota shanii qabdi; akkasumas xumura isaatti mallattoo karaa amala wal fakkaatu qabu qaba. Mallattoolee karaa sana gidduutti guyyoonni soddoma yeroo lubootaa bakka bu'u; innis ayyaana malakataatti xumurama. Ayyaanni malakataa, du'aa ka'uu Isaa booddee guyyoota afurtama barattoota Isaa fuulaa fi fuulatti barsiisee booddee ol-baanuun Kiristoos, fi guyyaan araaraa, sarara xumura isaa keessatti Seera Leewwotaa Keessa Deebii digdamii sadiitti tarkaanfii sadii bakka bu'u. Tarkaanfiiwwan sadan sun guyyoota shaniin itti aansamu; kunis hanga Phentaaqosxeetti fi hanga ayyaana Godaanaatti. Yeroo sadaffaatti Abbaan samii dubbate, yeroo Giriikonni—warra seera Wiixataatti Baabilon keessaa waamaman bakka bu'an—Jesus wajjin wal arguu barbaadaa turan dura xiqqoo ture. Seera Wiixataa dura xiqqoo Jesus fannifamuu irratti ol-kaafamuu mallattoo waraabessaa addaan baase. Lafti ulfina Isaatiin 9/11 irratti ifte; seera Wiixataattis ammas in ifti.

Qeesariya Filiphis, inni Panium jedhamu, sa'aatii sadaffaa ti; Qeesariya Maritimaan immoo yeroo waamichi Baabilon keessaa akka ba'an dhageessifamutti sa'aatii saglaffaa fannoo ti. Fannoo dura, yeroo seenaa raajii Panium keessa jirrutti, Pheexiros tulluu irra jira; garuu amma iyyuu xumura

seensa mo'ichaa dura jira. Panium hamma fannoo lakkoofsa kudha jahaatti itti fufa. Pheexiros Panium keessatti seenaa sadarkaa sadii ayyaana afuufaa, ol ba'uu, fi araarsaa keessatti, isa Leewwota digdamii sadii keessatti argamu, irraa dura xiqqoo dura jira. Pheexiros guyyoota soddoma barsiisa addaa lubichaa keessa jira.

ସାଇମନ୍ ପାନିଆମ୍‌ରେ ପଡ଼େଇ ହୁଅନ୍ତି, ଏବଂ ବିଜୟୋତ୍ସବମୟ ପୂର୍ବରେ ପୂର୍ବରୁ ପର୍ବତରେ ତାଙ୍କର ଗୋଟିଏ ପଦକ୍ଷେପ ରହିଛି। ବିଜୟୋତ୍ସବମୟ ପୂର୍ବରେ ଦଶ କୁମାରୀଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିଗତକୁ ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ ପୂଜା କରାଯାଇଛି। କବେଳ ପାଞ୍ଚଜଣ ବିବାହରେ ପୂର୍ବରେ କରନ୍ତି, ଏବଂ ତ୍ରିଗୁଣ ପଥଚିହ୍ନ ଓ ପନେଟକେକୋଷ୍ଟ ମଧ୍ୟରେ ପାଞ୍ଚ ଦିନ ବିଜୟୋତ୍ସବମୟ ପୂର୍ବରେ ଆରମ୍ଭ ଅଟେ। ଏହା ତୁରୀର ପର୍ବରେ ଆରମ୍ଭ ହୁଏ, କିନ୍ତୁ ସହ ପଥଚିହ୍ନ ତିନୋଟି ପଥଚିହ୍ନର ସଂଯୋଗରୁ ଗଠିତ। ଏକ ପଥଚିହ୍ନ ଭାବରେ ସମୋନେ ତୁରୀର ପର୍ବ ସହ ନାଶଭିଲ୍ଲ ଉପରେ ଆକରମଣକୁ ସ୍ୱପ୍ନ କରନ୍ତି। ମଧ୍ୟରାତ୍ରିର ଆରତ୍ତନାଦର ସନ୍ଦର୍ଶନ ସତେବେଳେ ନିଶ୍ଚିତ ହୋଇଯାଏ, ଏବଂ ପାଞ୍ଚଜଣ ଜ୍ଞାନୀ କୁମାରୀଙ୍କର ଶୋଭାପାତ୍ରୀ ସହ ପୂଜାକରିୟାର ଆରମ୍ଭ କରେ, ଯାହା କରୁଣର ମୃତ୍ୟୁ, ସମାଧି ଏବଂ ପୁନରୁତ୍ଥାନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ, ଯାହା ହେଉଛି ରବିବାର ଆଇନ।

Pheexiros jechuun Pheenixvil keessatti yeroo inni raaga kubbaawwan ibiddaa Naashviil ilaalchisee kenname sirreessu keessatti argama; kunis ayyaana malakataa raawwatamuu raagichaa irratti afuufamu dura ta'a. Inni dirqama raajii irraa kan ka'e dursee gara tulluutti deemuu qaba; tulluunis seensa injifannoo dura ture. Abrahaam gara tulluutti deemuu isaa dura maqaan isaa jijjiirame; akkasumas Pheexiros gara tulluutti deemuu isaa dura, Panium keessatti maqaan isaa jijjiirame. Tulluun raaga kubbaawwan ibiddaa Naashviil raawwatamuu isaa dura qormaata Pheexiros ti. Raawwatamuun sun isa sadaffaa fi qormaata litmus ti; achittis amala namaa gammachuu yookaan qaani ta'uun mul'ata.

Sarara bara 457 Dh.K.D. giddugala Raphia fi Panium gidduutti xumurama; kakuu boqonnaa kudha torbaffaa Seera Uumamaa keessa jiru Raphia wajjin walqixa, kakuu boqonnaa kudha jahaffaa Maatewos 16 keessa jirus Panium wajjin walqixa. Panium irraa ka'ee Phexros gara tulluutti deema; akkuma Abrahaam aarsaa Yisihaaqiif deemee ture sana. Tulluun sarara Phexrosi tulluu bara Abrahaam wajjin walqixa.

Malli Abrahaam guyyoota sadii irraa kan ijaarame ture. Yeroo seensa mo'ichaa sanaatti, bartoonni lama harree tokko akka Kiristoosiin baatu fiduuf ergaman; akkasumas sarara Abrahaam keessatti imalli isaa kan guyyoota sadii filannoo tajaajiltoota lamaa fi harree tokko, kan muka aarsaa Yisihaaq baatu, irraa jalqaba. Imalli Phexros gara tulluu sanaatti guyyoota saddeetii yookaan jaha ture; Abrahaamiif garuu guyyoota sadii ture. Phexros Panium keessatti tulluu sana dura, akkasumas hiikamuu harree seensa Yerusaalemitti jalqabu sana dura jira; achittis iddoo guyyoonni sadan Abrahaam itti jalqaban dha. Seensa mo'ichaa keessatti Kiristoos Tulluu Ejersaa irratti dhaabatee Yerusaalemiif boo'e; kanaanis xumura hariiroo kakuu Waaqayyoo fi Israa'el isa durii isa qabatamaa ta'e mallatteesse. Tulluun Phexros seensa mo'ichaa dura dha; tulluun Kiristoos yeroo seensa mo'ichaa keessa dha; tulluun Abrahaam immoo xumura seensichaa irratti argama.

Bara 2026tti filannoo walakkaa yeroo ta'u, waggaan dhibba lamaa fi shantamaffaa mootummaa jahaffaa raajii Macaafa Qulqulluu bulchiinsa isaa ulfina qabeessa ta'e kabaja. Kabajni sun akka giddugaleessa raajiitti Antiochus Guddaa wajjin bara 207 Dh.K.D dura wal simata; innis

Abiraahaamiif hojiiwwan Kiristoos sarara Yohannis keessa jiran aarsaa Yisihaaq wajjin wal simatu. Phexroosiif sararri sun Qeesariyaa galaana biratti, Qeesariyaa Maaritimaa, sa'aatii sagalaffaatti xumurama; achitti fannoon nama hundumaa gara injifannoo qajeelummaa amantiidhaan argamuutti waama; kunis ergaa ergamaa sadaffaati. Ergaan ergamaa sadaffaa ergaa wayyoo sadaffaa Islaamaa ti; inni 9/11 irratti, Balaa'am yeroo jalqabaatti harree Islaamaa wajjin wal argu keessatti dhufe; itti aansuunis Onkoloolessa 7, 2023 irratti lafa ulfina qabeessa jechuun lafa literal irratti haleellaa dachaa ta'e dhufe; ergasii immoo yeroo Balaa'am harree Islaamaa sana iddoo dhaabaa wayinii keessa, lafa ulfina qabeessa durii literal fi ammayyaa hafuuraa ta'e gidduudhaan qajeelchaa deemu, Nashviil irratti haleellaan lammaffaan dhufe. Haleellaan sadaffaan kirkira lafaa seera Dilbataa dhihoo dhufuuti. Achitti Yisihaaq ni aarfama; achittis bartoonni Yohannis, warra baay'ee guddaa uffata adii wareegamummaa isaanii argatan keessaa fakkeenya ta'an, hojiiwwan alaabaa sanaa dhaga'anii fi argan. Giddu-galeessonni Seera Uumamaa, Maatewos fi The Desire of Ages chaappaa nama dhibba afurtamii afur kumaatii fi waamicha Saba Alagaa adda baasu.

Ibsi Kiristoos Niqoodemoosiif kenne, hojii qilleensaa ture, yoo hojii isaa ijaan hin mul'anne illee.

“Niqoodemoos ammas iyyuu burjaaja'ee ture; Yesuusis hiika dubbii Isaa ibsuuf qilleensa fakkeenya godhate: ‘Qilleensi bakka fedhetti bubbisa; atis sagalee isaa dhageessa; garuu eessaa akka dhufu fi garam akka deemu hin beekta; akkasuma namni hunda Hafuura irraa dhalate ni ta'a.’”

“Midzinga diei li-yiwika m'mitwi y'omiti, li-nyenyeta amataabi n'ameuwa; ashike diei kadi liwoneka, nde kape na omuntu e shii kutya tali di peni nenge tali yi peni. Osho yo shi li nomilimo dOmhepo Iyapuki komutima. Kashi shiivike natango okuyelekeda shi nawa shi dulife mo omayakulo gômdzinga. Omuntu ota dulu okungabi neenghedi dokuya kutya onaini nenge peni sha ningwa, nenge okuhumbata omafimbo aeshe n'eenghedi adishe momukalo gwokandjepunduka; nde kashi shi popya kutya oye ina kandjepunduka. Moshikando shomukumo uhe wonoka ngaashi omdzinga, Kristus ota longo alushe komutima. Kancinini-kancinini, tashi dulika nokuli omukwatei ehe shi dimbuluka, omaliudo taa tulwa mo aa kwatele ko okunyenga omwenyo kuKristus. Aa otaa dulu okukwatelwa mo mokudhiladhila po Ye, mokulesha Omishangwa, nenge mokuuda ondaka okuza komuhongi omunamwenyo. Opo ngaashi Omhepo tai uya noutumiki wa popyo ya yukilila, omwenyo otau li yandje nokuhafa kuJesus. Kovanhu vahapu, eshi oshi ifanwa ekandjepunduko lopeshe-lopeshe; nde ohokwe youtali yOmhepo yaKalunga, —omukalo gwoule omunashili, nomunankudhingi.”

“Akka qilleensi ofumaan ijaan hin mul'anne ta'us, hojiiwwan mul'atanii fi itti dhaga'aman ni fida. Akkasuma hojii Hafuuraa lubbuu irratti raawwatamu humna isaa fayyisu kan dhaga'ee nama sanaa gocha hundumaan of ifa godha. Yommuu Hafuurri Waaqayyoo garaa namaa dhuunfatu, jireenya ni geeddara. Yaadawwan cubbamoo ni gatamu, hojiiwwan hamaanis ni dhiifamu; jaalalli, gad of qabuu fi nagaan iddoo aarii, hinaaffaa fi wal loluu ni bu'u. Gammachuun iddoo gaddaa ni bu'a, fuulli namas ifa mootummaa waaqaa ni calaqqisiisa. Harka ba'aa ol kaasuu sana eenyuyyuu hin argu, yookaan ifa mana mootummaa ol irraa gad bu'u hin ilaalu. Eebbi sun yeroo lubbuun amantiidhaan of kennitee Waaqayyoof of dhiheessitu dhufa. Sana booda humni iji namaa tokko illee arguu hin dandeenye sun fakkaattii Waaqayyoo

keessatti uumama haaraa ni uuma.” The Desire of Ages, 172, 173.

911 irratti bokkaan boodaa xixxiqqoo roobuu jalqabe. 911 irratti Islaamni, raajii Macaafa Qulqulluu keessatti “qilleensa bahaa” jedhamee bakka buufame, yeroo mallattoo namoota dhibba afurtamii afur kuma ta’an kaa’uun jalqabamutti dhufe. Bokkaan boodaa, ergaa “zayitii warqee” jedhamee bakka buufamu, isa tuuboo warqee lama Zakkaariyaas keessaa gadi bu’u, jechuunis, Seventii-dee Adevantiistota Laa’odiiqeyaa gara qalbii jijjiirannaatti waamuu jalqabe. Qilleensi Hafuura Qulqulluu wantoota barreeffaman hundumaa barsiisuu keessatti hojii isaa jalqabe; akkasumas ergaa daandiiwwan durii Ermiyaas fayyadamee garaa Laa’odiiqeyota jaamotaatti dubbachuu jalqabe. Hojiin Hafuura Qulqulluu, inni Nikoodemoositti bakka bu’ee mul’ifame, akka caalaatti ibsameetti, “tartiiba tartiibaan,” hojii “garaa warra mootummaa mootummaa samii dhaaluuf barbaadan hundumaa keessatti raawwatamuu qabu” dha. Adeemsi kun Kiristoosiin hojii qilleensaa wajjin wal bira qabamee ibsame; adeemsi sunis yeroo “qilleensa bahaa,” isa 911 irratti dhufe, keessatti raawwatama. Isaayaas yeroo kanauma waa’ee qilleensa jabaataa jedhuun ilaallata.

Safaraan, yeroo inni biqilu, isa wajjin falmita; inni guyyaa qilleensa bahaa keessatti qilleensa isaa jabaataa ni dhaaba. Kanaafis yakki Yaaqoob ni qulqulleeffama; kunis ija guutuu cubbuu isaa irraa fuudhuu ti; yeroo inni dhagoota iddoo aarsaa hundumaa akka dhagaa faakiitiitti caccabanii bittinnaa’an godhu, bosonawwan waaqeffannaa fi fakkiwwan ni dhaabatanii hin hafan. Isaayaas 27:8, 9.

Raajonni bara dhumaatti wal simatu; “qilleensa jabaa” jechuun Isaayyaas keessatti ibsame, yeroo dhibbaa fi afurtamii afur kuma tokkoo mallattoo itti kaa’amuutti qabamee tursiifamuun, Yohaannis keessatti “qilleensota walitti bu’iinsaa” ti. Qilleensi jabaan Isaayyaas qilleensa bahaatiin, ragaa Isaayyaas keessatti “dhaabame” jedhamee ibsamee, ragaa Yohaannis keessattis qabamee tursiifama. Qilleensonni walitti bu’iinsaa Yohaannis keessatti yeroo ummanni Waaqayyoo mallatteeffamutti qabamanii turu; qilleensi bahaa Isaayyaas keessatti immoo yeroo “jal’inni Yaaqoob” “qulqullaa’u” ta’e akka ta’e adda baafamee ibsama. Jechi Ibrootaa “qulqullaa’u” jedhu araari isaa kaffalame jechuu dha. Mallatteessuun Yohaannis keessatti ibsame sun isa Hisqi’eel boqonnaa sagalii wajjin tokko dha; akkasumas isa qulqullaa’uu jal’ina Yaaqoob wajjin tokko dha. Ergamaan Yerusaalem keessa darbitee warra aadan oo’anii iyyan irratti mallattoo kaa’u, ergamaa “bahaa” irraa ol ba’u sana dha.

Ergasii kan booddee waan kanaa arge; ergamoonni afur golee afur lafa irratti dhaabatanii, qilleensota afur lafaas qabatanii turan; akka qilleensi lafa irra yookaan galaana irra yookaan muka kam iyyuu irratti hin bubbullee. Ergamaa biraas bahaa irraa ol ba’aa arge; innis chaappaa Waaqa jiraataa qaba ture. Innis ergamoota afran, warra lafa fi galaana miidhuun isaanii itti kenname sanaan, sagalee guddaadhaan akkana jedhee iyye: “Hamma nu tajaajiltoota Waaqa keenya adda isaanii irratti chaappeessinutti, lafa yookaan galaana yookaan mukoota hin miidhinaa.” Mul’ata 7:1–3.

Ergamichi kun Kiristoosidha; innis duuka-bu’oonni afurtama barattoota fuulaa-fi-fuulatti barsiise erga xumuramee booda, yeroo Pheenxeqoosxee keessatti ol ba’e; akkasumas Leewwoota boqonnaa digdamii sadi keessatti ayyaana malakataa irratti, guyyoota soddomaa barsiisa fuulaa-fi-fuulaa luboota lakkoofsa soddomaan bakka buufaman wajjin xumuruudhaan ol ba’a.

Sararoota waggaa dhibbaa lamaa fi shantamaa Ameerikaa bara 1776tti jalqabee bara 2026tti xumurama. Sararoonni waggaa dhibbaa lamaa fi shantamaa bara 457 Dh.K.B. immoo bara 207 Dh.K.B.tti xumuran; kunis gidduu keeyyata kudha tokkoo fi kudha shanii, lola Raafiyaa fi Paaniyuum gidduutti argama. Raafiyaan raajii keessatti kakuu dhagna muruu Uumama boqonnaa kudha torbaa wajjin walitti hidhata; Paaniyuum immoo raajii keessatti kakuu namoota kuma dhibba tokkoo fi afurtamii afur Maatewos boqonnaa kudha jahaatiin walitti hidhata. Bara 2026, bara 207 Dh.K.B. wajjin walitti hidhata; gidduu keeyyata kudha tokkoo fi kudha shanii—gidduu Raafiyaa fi Paaniyuum jidduutti, kan jechuunis gidduu kakuu jalqabaa Waaqayyo saba filatame tokko wajjin galee fi kakuu isa dhumaa Waaqayyo saba filatame tokko wajjin gale jidduutti.

Sararoonni waggaa dhibba lamaa fi shantamaa kan giddugala bara 207 Dh.K.D. fi 2026 irratti xumuran, sarara waggaa dhibba lamaa fi shantamaa kan ari'atamaa isa magaalaa Roomaa bara 64 keessatti yeroo gubatte jalqabe waliin wal-simu. Achii irraa jalqabee, waggoota torba akeekkachiisa badiisa dhufuutiif, namicha dinqisiisaa tokkoon jiraattota Yerusaleemitti labsaman. Yeroo bara torbaatamni ga'ee Yerusaleem badde, waldoonni Waaqayyoo bittinnaa'an; isaanis wangeela addunyaa guutuutti facaasaniiru. Yeroo wal fakkaatu keessatti, akkuma waldoonni Efesoon ergaa Pheenxeqoosxee du'aa ka'uu labsaa turanitti, ari'atamni waldoota Simbirnaa bakka buufame jalqabe; sababiin isaas waldoonni lamaan kun dirqama raajii irraa kan ka'e yeroo muraasaaf wal cinaa fiigu turan. Phaawulos hoogganaa waldaa raajii Efesoon ture; ta'us, inni seenaa lamaan isaanii irratti barreesse.

Ariatamni fi dhiphinni, kan Antiokiyaatti, Ikoniyootti, Listiraatti natti dhufan; ari'atamni akkamii ani obsaan baadhe! Garuu Gooftaan isaan hundumaa keessaa na baase. Eeyyee, warri hundi Kiristoos Yesuus keessatti waaqeffannaadhaan jiraachuu barbaadan ni ari'atamu. 2 Ximotewos 3:11, 12.

A.T. Jones bara 64 keessa jalqabee hanga Edict of Milan bara 313tti xumuramu waggoota dhibba lamaa fi shantamaa sana adda baasee ibsa. Waggoota sana keessatti ari'atamni saba Waaqayyoo irratti geggeeffamaa ture mootummaa Roomaa waaqeffannaa tolfamaa hordofuun raawwatame; garuu ergaan waldaa Ismurnaa keessatti kenname guyyoota kudhan adda baasa; isaanis yeroo sana keessatti ari'atama hunda caalaa hamaa ta'e bakka bu'u.

Wanta ati ati ati waan ati ati ati ati: kunoo, Seexanni isin keessaa tokko tokko mana hidhaatti in gata, akka isin qoratamtaniif; isin immoo guyyoota kudhan dhiphina in qabaattu; hamma du'aatti amanamaa ta'i, anis gonfoo jireenyaa siif nan kenna. Mul'ata 2:10.

Yeroon mootummaa Diokletianiin bakka buufame sun waggaa kudhaniif ture; bara 303 irraa eegalee bara 313tti xumurame; yeroo sana Mootiin Qeesar Qonistaantinoos Guddaan mootummaa irra ture; akkuma inni bara 321tti seera Dilbata jalqabaa keessa ta'uuf ture, akkasumas yeroo inni bara 330tti Roomaa gara bahaa fi dhihaatti qoodetti. Bara 313tti raajii keessatti mallatteeffameen fuudhaa fi heeruma dipilomaasii Miilaan keessatti, Qeesar Qonistaantinoos (bulchaa dhihaa) obboleettii isaa walakkaa, Flavia Julia Constantia, Licinius isa mootummaa Roomaa keessaa kutaa bahaa (yookaan isa yeroo dhihootti bahaa ta'u) to'atuu turetti akka heerumtu qopheesse. Heerumni sunis hiika fakkeenyaatiin yeroo Qonistaantinoos bara 330tti mootummaa gara bahaa fi dhihaatti qoodetti xumurame.

Yeroon waggaa 250 fi waggaa torbaa tokkoon jalqaba; kunis marsaa addunyaa dhumaa fakkeenyaan agarsiisuun kan jalqabee fi kan xumuramu gochaa marfamuu tokkoon jalqabee fi xumurama. Dhuma yeroo sanaattis waggaa kudhan addaa ta'e kan ari'atamaa ture ni jiraate. Yeroon sun bara Efesoonitti jalqabe; achiis seenaa Simirnaa hagasitti uwwise, yeroo Konstantiinos waldaa waliigaltee fi araaraatiin guutame sana keessatti, yeroo waldaan Phergaamoon bara 313tti dhufte.

Bara 313 irraa kaasee hamma 330tti waggoota kudha torban sanaan walqixa ta'u seenaa Raphia fi Panium keessatti argina; achitti lolli bara Dhaloota Kiristoos dura 217 fi lolli bara 200 gidduutti waggoota kudha torbaniin addaan baafamu. Loola Raphia keessatti Ptolemy mo'ate; garuu inni lola Panium dura du'ee dabarsee ture. Haa ta'u malee, inni bara Dhaloota Kiristoos dura 221 irraa jalqabee hamma bara 204tti waggoota kudha torbaniif mootummaa qabate. Sararoonni sadii kan waggoota 250, kudha torban sadiin walitti hidhaman, 313'n 2026 wajjin walqixa ta'uu akka ilaallamu dirqisiisu.

313 cun yeroo ariifannaa irraa gara walii-galtee miidhaa qabutti ce'umsa adda ta'e ture; kanaafuu, 313 akka mallattoo jijjiirama amala raajii tokkoo qabuutti beekame; jijjiiramni sunis ce'umsa Ismirinaa irraa gara Phergaamostti godhameen fakkeenfame. Tarkaanfiin jalqabaa gaa'ela dipilomaasii waggaa kudha torba booddee hiikkaadhaan xumurametti bakka buufame. Tarkaanfiin lammaffaan seera Dilbataa isa jalqabaa ture. Mul'inni nu beeksisa akka seerri Dilbataa adeemsa tarkaanfii-tarkaanfiidhaan fooyya'aa deemu tokkoon dura bu'u; adeemsi sunis seerota Dilbataa, seera Dilbataa isa akka Dilbata kabajuu si dirqisiisuu fi akkasumas Sabata guyyaa torbaffaa kan Waaqaaf kabajamu eeguu keetiif si ari'atu jedhamuun ibsame sana dura bu'u, of keessaa qaba.

“Dubbiisaan tartiiba isaanii dhihootti dhufu keessatti hojii irra oolchan hubachuu yoo barbaade, seenaa mala Roomaan kaayyoo walfakkaatuuf bara darban keessatti itti fayyadamte qofa hordofuu qaba. Phaaphaasonnii fi Pirooteestaantonni tokkummaan warra dogma isaanii didan akkamitti akka qaban beekuu yoo barbaade, hafuurri Roomaan gara Sanbataatti fi warra isa eeganitti mul'ifte haa ilaalu.

“Labsii mootummoota, maree waliigalaa, fi qajeelfamoota waldaa aangoo mootummaa lafaa irraa deggersa argataniin ayyaanichi waaqeffannaa ormaa kun addunyaa Kiristaanaa keessatti iddoo kabajaa isaa itti argate. Tarkaanfiin mootummaa jalqabaa ifatti eegumsa Dilbataa dirqisiise seera Qonstantiinos tumee ture. (A.D. 321.) Labsiin kun namoonni magaalaa keessa jiraatan 'guyyaa aduun ulfinaa qabdu' irratti akka boqotan ajaje, garuu namoonni baadiyyaa hojii qonnaa isaanii akka itti fufan heyyame. Inni seera waaqeffannaa ormaa ta'ee kan ture ta'us, Qonstantiinos Kiristaanummaa maqaa qofaaf fudhatee booda seerri kun mootummaa isaatiin hojii irra oole.” *The Great Controversy*, 573, 574.

Bara 313 keessa Labsiin Miilaan “labsii mootummaa” ture; innis “yaa'ii waliigalaa fi sirna mootummaa waldaa humna mootummaa biyyaatiin deeggaraman tarkaanfiiwwan turan” jedhamee hordofame. Kunneen tarkaanfiiwwan ittuma fufan kan gara seera Dilbataa isa jalqabaa bara 321tti geessan turan. Tarkaanfiiwwan keessaa tokko “sirna mootummaa waldaa” dha; akka kabaja Dilbataa, kan “humna mootummaa biyyaatiin deeggarama.” Yeroon 1888 seerota Dilbataa tarree tokkoo kan Seenataa Blairiin gara Senateetti dhiyaatan, garuu bakka tokkotti hin geenye, adda

baasa; garuu seenaa isuma keessatti naannooleen hedduun seerota Dilbataa mootummaa naannichaatiin dirqamaan raawwataman dabarsaa turan. Dhugaa baatonni lamaan kun bara 313 akka mallattoo karaa tokkootti adda baasu; achitti “labsiiwwan mootummaa,” akka ajaja raawwachiiftuutti, ce’umsa tokko keessatti seenaa bineensa lafa irraa ka’uu mallatteessu; innis akka bineensa ajjeefataaatti dubbachuuf murtaa’eera.

Yommuu Ameerikaa akka jawwee dubbatu, inni akkuma mootummoota macaafa qulqulluu raajii keessatti ibsaman keessaa isa ja’affaa ta’ee xumurama; akkasumas akkuma jalqaba mootummaa isaa isa ja’affaa ta’ee turetti dubbachuudhaan xumurama. Bara 1798 keessa, Yoonayitid Isteets seerota “Alien and Sedition Acts” jedhaman baase; isaanis seera Dilbataa fakkeessan. Seerotni “Alien and Sedition Acts” bara 1798 keessaa isa sadaffaa turan; tarkaanfiiwwan sadii sana keessaa inni isa sadaffaa ture; tarkaanfiiwwan sunis Bara Birmadummaa Labsuu (Declaration of Independence) tiin bara 1776 jalqabaman, itti aansuudhaan Heera Mootummaa (Constitution) bara 1789 dhufe. Tarkaanfiiwwan sadan sunis 313, 321, fi 330 wajjin wal simatu.

1776, 1789 fi 1798 hundinuu gochaalee dubbachuu jechuun hiikamanidha; sababiin isaas waxyiin akka nu beeksisutti, “dubbachuun saba tokkoo hojii aangawoota isaa seera tumtuu fi murtii kennaniiti.” 313, 321 fi 330 hundinuu mallattoolee yeroo Koonistaantinoos Guddicha waliin walqabatanidha. Xumuri Israa’el durii isa dhugaa, mootummaa kaabaa fi mootummaa kibbaa isaanii lamaanii, hiikuudhaan akka hiikamu fakkeenfamee dhihaata; kunis waan bara 330n bakka bu’udha. Gaa’ela waggaa kudha torba dura jalqabame keessatti hiikamu bahaa fi dhihaa gidduutti raawwatame; gaa’ela Labsii Miilaaniin jalqabame sana. Seera Dilbataatti Yunaayitid Isteetis xoofoo yeroo qorumsaa isaa guutee keessaa guutuu ta’a, kaayyoo isaa raajii wajjin walqabatee Waaqayyoo irraa ni hiikama; akka biyya aannanii fi dammi itti yaa’u, Israa’el duriif fakkeenya taateetti. Waxyiin akka jedhu, gantummaan biyyaalessaa badiisa biyyaalessaan hordofama. Kunis yeroo Waaqayyoo biyya ulfina qabeessa taate hiiku, akkuma waggaa 330n bakka bu’ame sana, ni raawwatama. Gaa’ela bara 313 irraa eegalee hanga isa jalqabaa seerota Dilbataa walitti fufanii hammaachaa deeman keessaa isa bara 321, achii immoo gara hiikuu bara 330tti. 1776 bara 313 wajjin wal simata; 1789 immoo 321 wajjin wal simata; 1798 immoo 330 wajjin wal simata.

330 jechuunis erga waraanni Actium bara 31 BCtti ta’ee waggaa 360 guutamuu isaas raawwatamuu dha. Actium gufuu sadaffaa Roomaa ture; kanaafis seera Dilbataa bakka bu’a, iddoo Roomaan ammayyaan gufuuwwan ishee lammaffaa fi sadaffaa itti mootu. Waymark 330 irratti waraanni Panium waraana Actium wajjin walitti makama. Waraanni Raphia bara 217 BCtti ta’e waraana Yukireen bara 2014 wajjin walqixa ta’a; achiis bara 2015 Trump duula pirezidaantummaa isaa isa jalqabaa jalqabe; bara 2020 gaanfiiwwan lama bineensa lafaa ni ajjeefaman; bara 2023 immoo lamaan isaanii ni kaafaman. Bara 2024 qorumsi hundeelee ni jalqabe; bara 2025 immoo michuun raajii pirezidaantii saddeettaffaa fi hiriyya isaa paaphaasii ta’ee eebbifamni isaanii waloo ta’een mallatteeffame.

Mata-duree itti aanu keessatti wantoota kana itti fufna.